

adekvátní. Poznatky zde získané, jak uvádí autor v závěru, podněcovaly posluchače k modernímu kritickému způsobu myšlení ve stejně velké míře jako tehdy moderní a oblíbené přírodní vědy. Studenti, kteří v Litomyšli poslouchali na zdejší filozofii přednášky o obecných dějinách, poznali, podobně jako posluchači na jiných učeníh tohoto charakteru, hlavní výsledky, k nimž po stránce obsahové i metodologické tehdejší věda v tomto směru dospěla.

O nové Skřivánkové práci lze konstatovat, že autor se v ní neprojevil pouze jako historik a archivář, ale zároveň i jako vynikající filozof a dlouholetý znalec filozofie dějin. Zachovává si určitý nadhled i za cenu toho, že se nesnaží citovat všechny novinky z literatury – je prostě svým způsobem svůj. Přesto se dostal tam, kam směřují i jiní badatelé, na základě studia omezeného množství pramenů a literatury, které se týkají především jeho milované Litomyšle, tam, kam dospějí mnozí jiní po prostudování značného množství literatury i pramenů z nejrůznějších lokalit. Je to proto, že výuka v piaristických kolejiích (podobně i jezuitských) byla do jisté míry jednotná. Výuka historie probíhala vlastně až do Exner-Bonitzových školních reforem z let 1848–1850 pouze na tzv. filozofických příprávkách, které nepůsobily na všech tehdejších gymnáziích, takže tam, kde nebyly, jako např. i v Rychnově nad Kněžnou, mohli studenti získat z dějepisu spíše jen elementární poznatky v rámci výuky klasickým jazykům, náboženství i přírodním vědám. Celkově pak lze konstatovat, že Skřivánkova kniha, která je do jisté míry sladkým plodem jeho celoživotní moudrosti, zaplňuje citelnou mezeru v poznání piaristické pedagogiky na počátku 19. století, které je náš výzkum opravdu značně dlužen.

Václav Bartůšek

**LEXIKON ČESKÉ LITERATURY: OSOBNOSTI, DÍLA,
INSTITUTE, 4, S – Ž, SV. I. S – T, SV. II. U – Ž,
ZPRACOVAL AUTORSKÝ A REDAKČNÍ KOLEKTIV,
VEDOUcí REDAKTOR LUBOŠ MERHAUT**

Praha, Academia, 2008, 2108 s., ISBN 978-80-200-1572-3.

Významný encyklopedický literárně historický projekt pražského nakladatelství Academia – Lexikon české literatury – byl plánován již od počátku sedmdesátých let minulého století. Snahou bylo vytvořit i v této složité době dílo, které by podávalo velmi objektivní a na základě pramenů i neotřelý obraz dějin naší literatury, jejich nejdůležitějšíh institucí

i nejznámějších osobností a děl od počátku české literatury v 9. století téměř až do současnosti ve 20. století. Celá látka zamýšlené encyklopedie byla původně rozvržena do 4 svazků, které se ovšem během práce na slovníku rozrůstaly, takže poslední díly mají místo plánovaného jednoho svazku většinou dvě samostatné části. První díl A – G byl vydán v roce 1985. Současný stav zachycený celkem v 7 svazcích slovníku, jehož část byla v roce 1999 převedena do elektronické podoby, by neměl zůstat konečný, ale autoři se budou pokoušet o jeho další doplňování.

Vzhledem k tomu, že od vydání předchozích dvou svazků do závěru lexikonu uplynulo 8 let, za něž se již jejich obsah náležitě zažil v širší čtenářské veřejnosti, se domnívám, že je třeba upozornit především na některé osobnosti i instituce uvedené ve dvou zde prezentovaných svazcích jeho posledního (4.) dílu z oblasti Rychnova nad Kněžnou, případně i širšího regionu. Připomíná se historik českých hradů August Sedláček (* 28. 8. 1843 Mladá Vožice, † 15. 1. 1926 Písek), který vyučoval na gymnáziu v Rychnově nad Kněžnou v letech 1869–1875 a poprvé se zde oženil, autor humoresek a románů z lidového a maloměstského prostředí i obhájce pravosti rukopisů Oldřich Seykora Kostelecký (* 2. 3. 1857 Kostelec nad Orlicí, † 14. 11. 1922 Prostějov) i autor povídek pro mládež Josef Sokol (* 4. 7. 1831 Horní Jelení, † 4. 4. 1912 Praha) jeho potomci (syn Karel a dcera Vilma), kteří se rovněž věnovali spisovatelské činnosti. Kronikářem města Rychnova nad Kněžnou se stal spisovatel pro děti a mládež historik Rychnova nad Kněžnou Antonín Svoboda (* 23. 7. 1861 Nové Město nad Metují, † 20. 8. 1924 Rychnov nad Kněžnou). Jedním ze známých básníků Orlických hor byl též JUDr. Jindřich Štemberka (* 28. 3. 1867 Pecka u Nové Paky, † 3. 10. 1867 Rychnov nad Kněžnou). Žákem gymnázia v Rychnově nad Kněžnou byl i Eduard Štolovský (* 2. 11. 1856 Solnice, † 23. 2. 1914 Praha), významný klasický filolog, překladatel a gymnaziální profesor. Ve mlýně v Ličně se narodil literární historik se zaměřením na humanistickou literaturu, překladatel z latiny a spolupracovník Ottova slovníku naučného Antonín Truhlář (* 5. 11. 1849 Lično u Častolovic, † 10. 9. 1908 Praha). V lexikonu je uveden i autor oblíbených deklamovánek a veršování Václav Vilém Trnobranský (* 3. 11. 1819 Rosice u Chrudimi, † 27. 3. 1883 Opočno).

Svími překlady ze staré řečtiny (zejména Homér) i z latiny (zejména Vergilius) proslul jeden z nejvýznamnějších rychnovských rodáků klasický filolog Otmar Vaňorný (* 12. 11. 1860 Rychnov nad Kněžnou, † 14. 1. 1947 Praha), jehož dcera Zdeňka Vycpálková byla rovněž literárně činná. Z Opočenska pocházel i historik literatury středověku Jan Vilikovský (* 15. 4. 1904 Semechnice, † 15. 11. 1946 Brno), který působil na univerzitách v Brně a v Bratislavě. Ve Vamberku se narodil známý publicista, knihtiškař a nakladatel Josef Richard Vilímek (* 1. 4. 1834 Vamberk, † 16. 4. 1911

Praha), vydavatel Humoristických listů. V Dobrušce, Českém Meziříčí a v Dobřanech v Orlických horách působil východočeský vlastenecký kněz Josef Liboslav Ziegler (* 10. 7. 1782 Hradec Králové, † 23. 5. 1846 Chrudim). Z Kostelce nad Orlicí pocházel významný komeniolog a překladatel latinských spisů Komenského, autor místopisných, historických a pedagogických prací František Jan Zoubek (* 6. 12. 1832 Kostelec nad Orlicí, † 29. 6. 1890 Praha Smíchov). Z institucí můžeme kromě Vilémkova nakladatelství připomenout ještě např. Ústřední učitelské nakladatelství a knihkupectví, kde publikoval i rychnovský pedagog Josef Smrtka (* 18. 5. 1858 Velká Čermná nad Orlicí, † 14. 8. 1935 Praha).

O významných osobnostech Rychnovska (z území okresu Rychnov nad Kněžnou) byl vydán v regionální literatuře v několika vydáních zvláštní slovník. Porovnáme-li hesla v Lexikonu české literatury a např. ve slovníku Významné osobnosti okresu Rychnov nad Kněžnou (Státní okresní archiv Rychnov nad Kněžnou, Okresní úřad Rychnov nad Kněžnou 1994, 370 s., ISBN 87-901757-0-8), vidíme, že ne všechna hesla obou lexikonů se zcela neshodují ve výčtu uvedených spisovatelů a místy se doplňují. Také hesla z Lexikonu české literatury jsou obsaženější a obsahují celou řadu velmi přesných bibliografických údajů, proto je třeba tomuto dílu věnovat náležitou pozornost.

Václav Bartůšek

JIRÍ LACH (ED.), LAICHTEROVO NAKLADATELSTVÍ A PROJEKT ČESKÉ DĚJINY (STUDIE A EDICE)

Knihovna Listů 6, záznamy. Olomouc, Burian a Tichák, 2008, 131 s., ISBN 978-80-87274-00-2.

Nejprve musím objasnit, proč považuji za nutné a potřebné v tomto sborníku referovat o publikaci věnované jednomu z našich nejvýznamnějších nakladatelství, zejména pokud jde o podíl na produkci týkající se původních odborných a vědeckých děl české proveniencce. Jan Laichter (1858–1946), zakladatel nakladatelství, totiž pocházel z podorlické Dobrušky, kde vyrůstal jako syn dlouholetého starosty (purkmistra), pekaře Františka Laichtera (1828–1897, v čele města 1865–1886). Vyučený obchodní příručí jako samouk získal přehled o světové i české literatuře a jazykové znalosti (němčina, ruština, francouzština, angličtina). V roce 1882 nastoupil po intervenci F. A. Šuberta (1847–1915), dobrušského rodáka a prvního ředitele Národního divadla v Praze (1883–1900), do Ottova nakladatelství v Praze, kde zpočátku spoluredigoval Ottův slovník naučný a Ruskou knihovnu. Zlom v jeho životní dráze znamenal rok 1893, kdy spolu s univerzitními profesory T. G. Masarykem a Františkem